

Naisten syrjinnän poistamista käsittelevän komitean ja
lapsen oikeuksien komitean yhteinen
yleissuositus/yleiskommentti
(CEDAW/C/GC/31 – CRC/C/GC/18)

Yleiskommentti nro 18 (2014)

haitallisista käytännöistä

Sisältö

	<i>Sivu</i>
I Johdanto.....	3
II Yhteisen yleissuosituksen/yleiskommentin tavoite ja soveltamisala.....	3
III Yhteisen yleissuosituksen/yleiskommentin perustelut.....	4
IV Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen ja lapsen oikeuksien yleissopimuksen normatiivinen sisältö.....	5
V Perusteet haitallisten käytäntöjen määrittämiseksi	6
VI Haitallisten käytäntöjen syyt, muodot ja ilmentymät.....	7
A. Naisten sukuelinten silpominen	7
B. Lapsi- ja/tai pakkoavioliitot.....	8
C. Moniavioisuus.....	9
D. Niin sanotun kunnian nimissä tehdyt rikokset.....	10
VII Kokonaisvaltainen kehikko haitallisiin käytäntöihin puuttumiseksi	10
A. Tiedonkeruu ja seuranta	12
B. Lainsäädäntö ja sen toimeenpano	12
C. Haitallisten käytäntöjen ehkäiseminen	16
D. Suojelutoimet ja tarpeisiin vastaavat palvelut.....	22
VIII Yhteisen yleissuosituksen/yleiskommentin levittäminen ja soveltaminen sekä raportointi	24
IX Sopimuksen ratifiointi tai siihen liittyminen ja varaumat.....	24

I Johdanto

1. Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus ja yleissopimus lapsen oikeuksista sisältävät oikeudellisesti sitovia velvollisuuksia, jotka liittyvät sekä yleisesti että erityisesti haitallisten käytäntöjen poistamiseen. Naisten syrjinnän poistamista käsittelevä komitea ja lapsen oikeuksien komitea ovat johdonmukaisesti kiinnittäneet huomiota näihin naisiin ja lapsiin, etupäässä tyttöihin, vaikuttaviin käytäntöihin toteuttaessaan valvontatehtäviään. Komiteat päättivät laatia tämän yhteisen yleissuosituksen/yleiskommentin kyseisen päällekkäisen toimivaltansa ja sen johdosta, että ne ovat yhdessä sitoutuneet ehkäisemään haitallisia käytäntöjä, puuttumaan niihin ja poistamaan ne riippumatta siitä, missä ikinä ja missä tahansa muodossa niitä esiintyy.

II Yhteisen yleissuosituksen/yleiskommentin tavoite ja soveltamisala

2. Tämän yhteisen yleissuosituksen/yleiskommentin tavoitteena on selventää kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen ja lapsen oikeuksien yleissopimuksen sopimusvaltioiden velvollisuuksia antamalla sitovia ohjeita lainsäädännöllisistä, poliittisista ja muista tarpeellisista toimituksista, joihin sopimusvaltioiden on ryhdyttävä varmistukseksi näiden kahden yleissopimuksen mukaisten velvollisuuksiensa täysimääräinen noudattaminen, jotta haitalliset käytännöt voidaan poistaa.

3. Komiteat tunnustavat, että haitalliset käytännöt vaikuttavat aikuisiin naisiin suoraan ja/tai siitä syystä, että heihin tyttöinä kohdistuneilla käytännöillä on pitkäaikaisia vaikutuksia. Tästä syystä tässä yhteisessä yleissuosituksessa/yleiskommentissa täsmennetään kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen sopimusvaltioiden velvollisuuksia sopimuksen asiaankuuluvien määräysten osalta, jotta voidaan poistaa naisten oikeuksiin vaikuttavat haitalliset käytännöt.

4. Komiteat tunnustavat lisäksi, että myös pojat ovat väkivallan, haitallisten käytäntöjen ja ennakkoluulojen uhreja ja että heidän oikeuksiaan täytyy käsitellä, jotta voidaan suojella heitä ja ehkäistä sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa ja ennakkoluulojen ja sukupuolten eriarvoisuuden pysyvyyttä myöhemmin heidän elämässään. Tästä syystä tässä viitataan lapsen oikeuksien yleissopimuksen sopimusvaltioiden velvollisuuksiin syrjinnästä aiheutuvien haitallisten käytäntöjen suhteen, jotka vaikuttavat poikien oikeuksista nauttimiseen.

5. Tätä yhteistä yleissuositusta/yleiskommenttia olisi tarkasteltava yhdessä komiteoiden antamien asiaankuuluvien yleissuositusten ja yleiskommenttien kanssa. Näitä ovat erityisesti naisten syrjinnän poistamista käsittelevän komitean yleissuositus nro 19 naisiin kohdistuvasta väkivallasta, lapsen oikeuksien komitean yleissuositus nro 8 lapsen oikeudesta tulla suojelluksi ruumiilliselta rangaistukselta ja muilta julmilta tai halventavilta rankaisumuodoilta ja nro 13 lapsen oikeudesta olla joutumatta minkäänlaisen väkivallan kohteeksi. Naisten syrjinnän poistamista käsittelevän komitean yleissuositusta nro 14 naisten ympäri-
leikkauksesta päivitetään tällä yhteisellä yleissuosituksella/yleiskommentilla.

III Yhteisen yleissuosituksen/yleiskommentin perustelut

6. Naisten syrjinnän poistamista käsittelevä komitea ja lapsen oikeuksien komitea panevat johon mukaisesti merkille, että haitalliset käytännöt ovat juurtuneet syvälle sosiaalisiin asenteisiin, joiden mukaan naisia ja tyttöjä pidetään stereotyyppisiin rooleihin perustuen miehiä ja poikia alempiarvoisina. Ne korostavat myös väkivallan sukupuoliulottuvuutta ja osoittavat, että biologiseen ja sosiaaliseen sukupuoleen perustuvat asenteet ja stereotyyppiat, valtaepätasapaino, eriarvoisuus ja syrjintä ylläpitävät sellaisten käytäntöjen laajaa levinneisyyttä, joihin usein liittyy väkivaltaa tai pakottamista. On myös tärkeää palauttaa mieliin, että komiteat ovat huolissaan siitä, että näillä käytännöillä myös oikeutetaan sukupuoleen perustuva väkivalta naisten¹ ja lasten "suojelun" tai hallinnan muotona kotona, yhteisössä, koulussa, muissa koulutusympäristöissä ja -laitoksissa sekä laajemmin yhteiskunnassa. Lisäksi komiteat kiinnittävät sopimusvaltioiden huomion siihen, että biologiseen ja sosiaaliseen sukupuoleen perustuva syrjintä kytkeytyy muihin tekijöihin, jotka vaikuttavat naisiin² ja tyttöihin, erityisesti niihin, jotka kuuluvat tai joiden katsotaan kuuluvan epäedullisessa asemassa oleviin ryhmiin ja jotka tästä syystä ovat suuremmissa vaarassa joutua haitallisten käytäntöjen uhreiksi.

7. Haitalliset käytännöt pohjautuvat siis muun muassa biologiseen ja sosiaaliseen sukupuoleen ja ikään perustuvaan syrjintään, ja ne on usein oikeutettu viittaamalla sosiokulttuurisiin ja uskonnollisiin tapoihin ja arvoihin sekä väärinkäsityksiin, jotka liittyvät joihinkin epäedullisessa asemassa oleviin nais- ja lapsiryhmiin. Haitalliset käytännöt liittyvät ylipäätään usein väkivallan vakaviin muotoihin tai ovat itsessään naisiin ja lapsiin kohdistuvan väkivallan muoto. Näiden käytäntöjen luonne ja yleisyys vaihtelevat alueittain ja kulttuureittain. Yleisimpiä ja hyvin dokumentoituja ovat kuitenkin naisten sukuelinten silpominen, lapsi- ja/tai pakkoavioliitot, moniavioisuus, niin sanotun kunnian nimissä tehdyt rikokset³ ja myötäjäisiin liittyvä väkivalta. Koska näitä käytäntöjä tuodaan usein esiin molemmissa komiteoissa ja niitä on joissakin tapauksissa pystytty todistettavasti vähentämään lainsäädäntöön ja ohjelmiin perustuvilla lähestymistavoilla, niitä käytetään tässä keskeisinä havainnollistavina esimerkkeinä.

8. Haitalliset käytännöt ovat laajalle levinneitä monissa erilaisissa yhteisöissä suurimmassa osassa maita. Jotkut niistä esiintyvät myös alueilla tai maissa, joissa niitä ei ole aiemmin dokumentoitu, lähinnä siirtolaisuuden seurauksena, kun taas toisissa maissa, joista tällaiset käytännöt olivat jo kadonneet, niitä on alkanut ilmaantua uudelleen erilaisten tekijöiden, kuten konfliktitilanteiden, vuoksi.

¹ Naisten syrjinnän poistamista käsittelevän komitean yleissuositus nro 19, 11 kohta; lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro 9 vammaisten lasten oikeuksista, 8, 10 ja 79 kohta; lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro 15 lapsen oikeudesta nauttia parhaasta mahdollisesta terveydentilasta, 8 ja 9 kohta.

² Naisten syrjinnän poistamista käsittelevän komitean yleissuositus nro 28 kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen 2 artiklan mukaisista sopimusvaltioiden keskeisistä velvollisuuksista, 18 kohta.

³ Kääntäjän huomautus: Suomessa käytetään yleisesti termiä "kunniaväkivalta".

9. Monet muut käytännöt, jotka on määritelty haitallisiksi, liittyvät kaikki tiiviisti sosiaalisesti rakentuneisiin sukupuolirooleihin ja patriarkaalisten valtasuhteiden järjestelmiin ja vahvistavat niitä sekä toisinaan heijastavat tiettyihin epäedullisessa asemassa oleviin nais- ja lapsiryhmiin, mukaan lukien vammaisiin henkilöihin ja albiinoihin, liittyviä kielteisiä käsityksiä tai syrjiviä uskomuksia. Näihin käytäntöihin kuuluvat niihin rajoittumatta tyttöjen laiminlyönti (johon yhdistyy poikia suosiva hoito ja kohtelu), ääri-mäiset ruokavaliorajoitukset, myös raskauden aikana (pakkosyöttö, ruokaan liittyvät tabut), neitsyystestit ja tähän liittyvät käytännöt, sitominen, arprien aiheuttaminen, polttomerkitseminen/heimomerkit, ruumiillinen kuritus, kivitys, väkivaltaiset siirtymäriitit, leskeyteen liittyvät käytännöt, syytökset noituudesta, lapsenmurha ja insesti⁴. Haitallisiin käytäntöihin sisältyvät myös kehon muutokset, joita suoritetaan tyttöjen ja naisten kauneuden tai aviokelpoisuuden vuoksi (kuten lihottaminen, eristäminen, huulikiekkujen käyttö ja kaulan pidentäminen kaularenkailla⁵) tai joilla pyritään suojelemaan tyttöjä varhaiselta raskaudelta tai joutumasta seksuaalisen häirinnän ja väkivallan kohteiksi (kuten rintojen silitys). Lisäksi monet naiset ja lapset turvautuvat enenevässä määrin lääketieteelliseen hoitoon ja/tai plastiikkakirurgiaan noudattaakseen kehoon liittyviä sosiaalisia normeja, jolloin taustalla ei ole lääketieteellistä tai terveydellistä syytä, ja monia myös painostetaan olemaan muodikkaasti laihoja, mikä on johtanut syömis- ja terveyshäiriöiden epidemiaan.

IV Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen ja lapsen oikeuksien yleissopimuksen normatiivinen sisältö

10. Vaikka haitalliset käytännöt olivat vähemmän tunnettuja yleissopimuksia laadittaessa, molempiin sisältyy määräyksiä, joissa haitalliset käytännöt katsotaan ihmisoikeusloukkauksiksi ja jotka velvoittavat sopimusvaltiot ryhtymään toimiin sen varmistamiseksi, että niitä ehkäistään ja ne poistetaan. Komiteat ovat lisäksi käsitelleet asiaa yhä enemmän tarkastellessaan sopimusvaltioiden raportteja ja niiden pohjalta sopimusvaltioiden kanssa käydyissä vuoropuheluissa sekä loppupäätelmissään. Komiteat ovat lisäksi tarkastelleet asiaa yksityiskohtaisemmin yleissuosituksissaan ja yleiskommenteissaan.⁶

11. Yleissopimusten sopimusvaltiot ovat velvollisia noudattamaan velvollisuuksiaan kunnioittaa ja suojella naisten ja lasten oikeuksia ja turvata ne. Niillä on myös huolellisuusvelvoite⁷, jonka mukaan niiden tulee ehkäistä toimia, jotka heikentävät naisten ja lasten oikeuksien tunnustamista, niistä nauttimista ja niiden käyttöä, ja varmistaa, etteivät yksityiset toimijat osallistu naisten ja tyttöjen syrjintään, mukaan lukien sukupuoleen perustuvaan väkivaltaan, kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen suhteen tai minkäänlaiseen lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan lapsen oikeuksien yleissopimuksen suhteen.

⁴ Katso naisten syrjinnän poistamista käsittelevän komitean yleissuositus nro 19, 11 kohta, ja lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro 13, 29 kohta.

⁵ Katso A/61/299 (2006), 46 kohta.

⁶ Tähän mennessä naisten syrjinnän poistamista käsittelevä komitea on viitannut haitallisiin käytäntöihin yhdeksässä yleissuosituksessaan: yleissuositus nro 3 yleissopimuksen 5 artiklan täytäntöönpanosta, nro 14, nro 19, nro 21 tasa-arvosta avioliitossa ja perhesuhteissa, nro 24 naisten terveydestä, nro 25 tilapäisistä erityistoimista, nro 28 yleissopimuksen 2 artiklan mukaisista sopimusvaltioiden keskeisistä velvollisuuksista, nro 29 avioliiton, perhesuhteiden ja näiden purkautumisen taloudellisista seurauksista sekä nro 30 naisten asemasta konfliktien ehkäisemisessä, konflikteissa ja konfliktien jälkeisissä tilanteissa. Lapsen oikeuksien komitea esittelee ohjeellisen luettelon haitallisista käytännöistä ja yleiskommentissaan nro 8 ja nro 13.

⁷ Huolellisuusvelvoite tulisi ymmärtää yleissopimusten sopimusvaltioiden velvollisuutena ehkäistä väkivaltaa tai ihmisoikeusloukkauksia, velvollisuutena suojella ihmisoikeusloukkausten uhreja ja todistajia loukkauksilta, velvollisuutena tutkia tapaukset ja rangaista tekijöitä, mukaan lukien yksityisiä toimijoita, ja velvollisuutena tarjota pääsy oikeussuojakeinoihin, jos ihmisoikeuksia on loukattu. Katso naisten syrjinnän poistamista käsittelevän komitean yleissuositus nro 19, 9 kohta, nro 28, 13 kohta, nro 30, 15 kohta; komitean näkemykset ja päätökset yksilövalituksista ja tutkimuksista; lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro 13, 5 kohta.

12. Yleissopimuksissa esitetään pääpiirteet sopimusvaltioiden velvollisuuksista perustaa tarkasti määritelty oikeudellinen kehys ihmisoikeuksien suojelun ja edistämisen varmistamiseksi. Ensimmäinen tärkeä askel tämän toteuttamisessa on sopimusten sisällyttäminen niiden kansallisiin oikeudellisiin kehyksiin. Molemmat komiteat painottavat, että haitallisten käytäntöjen poistamiseen tarkoitettun lainsäädännön on sisällettävä asianmukainen budjetointi, toimeenpano, valvonta ja tehokkaat täytäntöönpanotoimet.⁸

13. Lisäksi suojeluvollisuus edellyttää, että sopimusvaltiot perustavat oikeudelliset rakenteet, joilla varmistetaan, että haitalliset käytännöt tutkitaan viipymättä, puolueettomasti ja riippumattomasti, että lainvalvonta on tehokasta ja että tällaisista käytännöistä kärsineillä on käytettävissään tehokkaat oikeussuojakeinot. Komiteat kehottavat sopimusvaltioita nimenomaisesti kieltämään haitalliset käytännöt lailla ja sanktioimaan tai kriminalisoimaan ne asianmukaisesti rikoksen vakavuuden ja aiheutetun vahingon mukaan, huolehtimaan niiden ehkäisemisestä ja uhrien suojelusta, toipumisesta, yhteiskuntaan sopeutumisesta ja korvauksista sekä torjumaan haitallisten käytäntöjen rankaisemattomuutta.

14. Koska vaatimus puuttua tehokkaasti haitallisiin käytäntöihin kuuluu näiden kahden yleissopimuksen mukaisiin sopimusvaltioiden keskeisiin velvollisuuksiin, näihin ja muihin asiaankuuluviin artikloihin⁹ tehtävät varaukset, joilla rajoitetaan laajasti tai muutetaan sopimusvaltioiden velvollisuuksia kunnioittaa ja suojella naisten ja lasten oikeutta elää ilman pelkoa haitallisista käytännöistä ja turvata tämä oikeus, eivät ole yhteensopivia näiden kahden yleissopimuksen tavoitteen ja tarkoituksen kanssa eivätkä sallittuja kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen 28 artiklan 2 kohdan ja lapsen oikeuksien yleissopimuksen 51 artiklan 2 kohdan nojalla.

V Perusteet haitallisten käytäntöjen määrittämiseksi

15. Haitalliset käytännöt ovat pysyviä käytäntöjä ja käyttäytymismalleja, joiden taustalla on syrjintä muun muassa biologisen tai sosiaalisen sukupuolen ja iän perusteella sekä moninaiset ja/tai toisiinsa kytkeytyvät syrjinnän muodot, joihin sisältyy usein väkivaltaa ja joista aiheutuu ruumiillista ja/tai henkistä vahinkoa tai kärsimystä. Näiden käytäntöjen uhreilleen aiheuttama vahinko ei rajoitu pelkästään välittömiin ruumiillisiin ja henkisiin seurauksiin, ja niiden tavoitteena tai seurauksena on usein naisten ja lasten ihmisoikeuksien ja perusvapauksien tunnustamisen, niistä nauttimisen ja niiden käyttämisen heikentyminen. Niillä on myös kielteinen vaikutus uhrien ihmisarvoon, ruumiilliseen, psykososiaaliseen ja moraaliseen koskemattomuuteen ja kehitykseen, osallistumiseen, terveyteen sekä koulutukselliseen, taloudelliseen ja sosiaaliseen asemaan. Tästä syystä nämä käytännöt heijastuvat molempien komiteoiden työssä.

16. Jotta käytännöt katsottaisiin haitallisiksi tässä yhteisessä yleissuosituksessa/yleiskommentissa, niiden tulisi täyttää seuraavat perusteet:

- a. Ne epäävät yksilöltä ihmisarvon ja/tai koskemattomuuden ja muodostavat kyseisissä kahdessa yleissopimuksessa vahvistettujen ihmisoikeuksien ja perusvapauksien loukkauksen;
- b. Ne syrjivät naisia tai lapsia ja ovat haitallisia siltä osin kuin niistä aiheutuu naisille tai lapsille yksilöinä tai ryhminä kielteisiä seurauksia, mukaan lukien ruumiillinen, henkinen, taloudellinen ja sosiaalinen vahinko ja/tai väkivalta, ja rajoittavat heidän mahdollisuuksiaan osallistua täysimääräisesti yhteiskuntaan tai kehittää valmiuksiaan ja saavuttaa täyden potentiaalinsa;

⁸ Naisten syrjinnän poistamista käsittelevän komitean yleissuositus nro 28, 38 a kohta, komitean loppupäätelmät ja lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro 13, 40 kohta.

⁹ Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen 2, 5 ja 16 artikla ja lapsen oikeuksien yleissopimuksen 19 artikla ja 24 artiklan 3 kohta.

c. Ne ovat perinteisiä, uudelleen ilmaantuvia tai uusia käytäntöjä, joita määrittävät ja/tai ylläpitävät sosiaaliset normit, jotka ylläpitävät miesten ylivaltaa ja naisten ja lasten eriarvoisuutta biologiseen ja sosiaaliseen sukupuoleen, ikään ja muihin näihin liittyviin tekijöihin perustuen;

d. Perheen tai yhteisön jäsenet tai koko yhteiskunta soveltavat niitä naisiin ja lapsiin riippumatta siitä, antaako uhri tai pystyykö hän antamaan täyden, vapaan ja tietoisien suostumuksensa.

VI Haitallisten käytäntöjen syyt, muodot ja ilmentymät

17. Haitallisten käytäntöjen taustalla on moniulotteisia syitä, joihin kuuluvat stereotyyppiset biologiseen ja sosiaaliseen sukupuoleen perustuvat roolit, oletus jommankumman sukupuolen ylemmyydestä tai alemmuudesta, yritykset hallita naisten ja tyttöjen kehoa ja seksuaalisuutta, sosiaalinen eriarvoisuus ja miesten hallinnoimien valtarakenteiden yleisyys. Pyrkimyksissä näiden käytäntöjen muuttamiseksi on puututtava näihin perinteisten, uudelleen ilmaantuvien ja uusien haitallisten käytäntöjen taustalla oleviin systeemisiin ja rakenteellisiin syihin, voimaannutettava tytöt ja naiset sekä pojat ja miehet edistämään haitallisia käytäntöjä suvaitsevien perinteisten kulttuuristen asenteiden muuttamista ja toimimaan tällaisten muutosten aikaansaajina sekä vahvistettava yhteisöjen valmiuksia tukea näitä prosesseja.

18. Vaikka haitallisia käytäntöjä on pyritty torjumaan, niiden kohteena olevien naisten ja tyttöjen kokonaismäärä on edelleen hyvin korkea ja saattaa olla jopa kasvamassa, mukaan lukien esimerkiksi konfliktitilanteiden ja teknologisen kehityksen, kuten sosiaalisen median laajan käytön, vuoksi. Komiteat ovat sopimusvaltioiden raportteja tarkastellessaan panneet merkille, että haitallisia käytäntöjä harjoittavien yhteisöjen jäsenet, jotka ovat muuttaneet kohdemaihin siirtolaisina tai hakeakseen turvapaikkaa, jatkavat usein haitallisten käytäntöjen noudattamista. Sosiaaliset normit ja kulttuuriset uskomukset tukevat näiden haitallisten käytäntöjen jatkuvuutta, ja toisinaan yhteisöt korostavat niitä pyrkiessään säilyttämään kulttuuri-identiteettinsä uudessa ympäristössä, erityisesti kohdemaissa, joissa sukupuoliroolit tarjoavat naisille ja tytöille enemmän henkilökohtaisia vapauksia.

A. Naisten sukuelinten silpominen

19. Naisten sukuelinten silpominen, naisten ympärileikkaus tai naisten sukuelinten leikkaus ovat käytäntöjä, joissa naisten ulkoiset sukuelimet poistetaan osittain tai kokonaan tai naisten sukuelimiä vahingoitetaan muulla tavoin muusta kuin lääketieteellisestä tai terveydellisestä syystä. Tässä yhteisessä yleissuosituksessa/yleiskommentissa tähän käytäntöön viitataan naisten sukuelinten silpomisena. Naisten sukuelinten silpomista tapahtuu kaikkialla maailmassa, ja joissakin kulttuureissa se on avioliiton edellytys ja sen uskotaan olevan tehokas tapa hallita naisten ja tyttöjen seksuaalisuutta. Toimenpiteellä voi olla monenlaisia välittömiä ja pitkäaikaisia terveysvaikutuksia, mukaan lukien voimakas kipu, sokkitila, synnytykseen liittyvät tulehdukset ja komplikaatiot (jotka vaikuttavat sekä äitiin että lapseen), pitkäaikaiset gynekologiset ongelmat, kuten avanne, sekä henkisiä seurauksia. Se voi johtaa myös kuolemaan. Maailman terveysjärjestö ja Yhdistyneiden kansakuntien lastenrahasto arvioivat, että 100–140 miljoonaa tyttöä ja naista ympäri maailmaa on joutunut jonkin tyyppisen sukuelinten silpomisen kohteeksi.

B. Lapsi- ja/tai pakkoavioliitot

20. Lapsiavioliitto, jota kutsutaan myös varhaiseksi avioliitoksi, on avioliitto, jonka toinen osapuoli ainakin on alle 18-vuotias. Valtaosa lapsiavioliitoista, sekä virallisista että epävirallisista, koskee tyttöjä, vaikka toisinaan myös heidän puolisonsa ovat alle 18-vuotiaita. Lapsiavioliitto katsotaan pakkoavioliiton muodoksi, koska toinen osapuoli ja/tai molemmat osapuolet eivät ole ilmaisseet täyttä, vapaata ja tietoista suostumustaan. Kun otetaan huomioon lapsen kehittyvien valmiuksien ja itsenäisyyden kunnioittaminen hänen elämäänsä koskevia päätöksiä tehtäessä, poikkeuksellisissa tilanteissa voidaan sallia kypsän, toimintakykyisen alle 18-vuotiaan lapsen avioliitto, edellyttäen että lapsi on vähintään 16-vuotias ja että tällaiset päätökset tekee tuomari perusteltujen ja poikkeuksellisten, lainsäädännössä määriteltyjen syiden ja kypsydestä saatujen todisteiden perusteella ottamatta huomioon kulttuuria tai perinteitä.

21. Joissakin yhteyksissä lapset kihlataan tai naitetaan hyvin nuorina, ja monissa tapauksissa nuoret tytöt pakotetaan naimisiin heitä jopa vuosikymmeniä vanhemman miehen kanssa. Vuonna 2012 Yhdistyneiden kansakuntien lastenrahasto raportoi, että lähes 400 miljoonaa 20–49-vuotiasta naista ympäri maailmaa naitettiin tai oli mennyt naimisiin ennen kuin he olivat täyttäneet 18 vuotta.¹⁰ Tästä syystä komiteat ovat kiinnittäneet erityishuomiota tapauksiin, joissa tyttöjä on naitettu vastoin heidän täyttä, vapaata ja tietoista suostumustaan esimerkiksi tilanteissa, joissa heidät on naitettu liian nuorina, jolloin he eivät ole olleet ruumiillisesti ja henkisesti valmiita aikuiselämään tai tekemään tietoisia ja valistuneita päätöksiä. Näin ollen he eivät ole olleet valmiita suostumaan avioliittoon. Muita esimerkkejä ovat tapaukset, joissa huoltajilla on lailliset valtuudet suostua tyttöjen avioliittoon tapa- tai säädännäisoikeuden mukaisesti ja joissa tyttöjä näin ollen naitetaan vastoin heidän oikeuttaan astua avioliittoon vapaasta tahdosta.

22. Lapsiavioliittoon liittyy usein varhaiset ja toistuvat raskaudet ja synnytykset, jotka johtavat keskimääräistä korkeampaan äitien sairastuvuuteen ja kuolleisuuteen. Raskauksiin liittyvät kuolemat ovat maailmanlaajuisesti yleisin 15–19-vuotiaiden tyttöjen kuolinsyy riippumatta siitä, ovatko he naimisissa vai eivät. Hyvin nuorten äitien lasten kuolleisuus on korkeampi (joskus jopa kaksi kertaa korkeampi) kuin vanhempien äitien lasten. Lapsi- ja/tai pakkoavioliitoissa, etenkin jos aviomies on huomattavasti vaimoa vanhempi ja jos tyttöjen koulutustaso on alhainen, tytöillä on yleensä rajalliset valtuudet tehdä päätöksiä omasta elämästään. Sen lisäksi, että lapsiavioliitot rajoittavat liikkumisvapautta koskevaa oikeutta, ne lisäävät koulun keskeyttämistä etenkin tyttöjen keskuudessa, johtavat pakkoerottamiseen koulusta ja kasvattavat perheväkivallan riskiä.

23. Pakkoavioliitot ovat avioliittoja, joissa toinen ja/tai molemmat osapuolet eivät ole henkilökohtaisesti ilmaisseet täyttä ja vapaata suostumustaan avioliittoon. Ne voivat ilmetä monissa eri muodoissa, kuten edellä esitetty lapsiavioliitto, vaihtojärjestelyihin perustuvat avioliitot (eli baad ja baadal), orja-avioliitot ja avioliitot, joissa leski pakotetaan menemään naimisiin kuolleen aviomiehensä sukulaisten kanssa. Joissakin yhteyksissä pakkoavioliitto voidaan solmia, jotta raiskaaja välttyy rikosoikeudellisilta seuraamuksilta menemällä naimisiin uhrin kanssa, yleensä uhrin perheen suostumuksella. Pakkoavioliittoja voidaan solmia maahanmuuton yhteydessä sen varmistamiseksi, että tyttö menee naimisiin suvun alkupeiräisyhteisön jäsenen kanssa tai jotta suurperheen jäsenille tai muille henkilöille saadaan asiakirjat, joiden perusteella he voivat muuttaa tiettyyn kohdemaahan ja/tai asua siellä. Myös aseistautuneet ryhmät käyttävät yhä enemmän pakkoavioliittoja konflikteissa, tai ne voivat tarjota tytölle keinon paeta konfliktia seuraavaa köyhyyttä.¹¹ Pakkoavioliitto voidaan myös määritellä avioliitoksi, jossa toinen osapuoli ei voi päättää avioliittoa tai lähteä siitä. Pakkoavioliitot johtavat usein siihen, ettei tytöillä ole henkilökohtaista ja taloudellista itsenäisyyttä, mistä syystä he yrittävät paeta tai tekevät polttoitsemurhan tai itsemurhan välttääkseen avioliiton tai paetakseen siitä.

¹⁰ Katso <http://www.apromiserenewed.org>.

¹¹ Naisten syrjinnän poistamista käsittelevän komitean yleissuositus nro 30, 62 kohta.

24. Myötäjäisten ja morsiamen hinnan maksamiskäytäntö, joka vaihtelee käytäntöjä harjoittavien yhteisöjen keskuudessa, voi lisätä naisten ja tyttöjen altistumista väkivallalle ja muille haitallisille käytännöille. Aviomies tai hänen perheenjäsenensä voivat osallistua ruumiillisiin tai henkisiin väkivallantekoihin, mukaan lukien murhaan, polttamiseen ja happohyökkäyksiin, jos myötäjäisten maksamiseen tai määrään liittyviä odotuksia ei täytetä. Joissakin tapauksissa perheet suostuvat tyttärensä tilapäiseen "avioliittoon" vastineeksi taloudellisesta hyödystä. Tätä kutsutaan myös sopimusavioliitoksi, joka on ihmiskaupan ilmenemismuoto. Lasten myynnistä, lapsiprostituutiosta ja lapsipornografiasta tehdyn lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan sopimusvaltioilla on nimenomaisia velvollisuuksia sellaisen lapsi- ja/tai pakkoavioliittojen suhteen, joihin sisältyy myötäjäisten tai morsiamen hinnan maksaminen, sillä niissä voi olla kyse pöytäkirjan 2 artiklan a kohdassa määritellystä lasten myynnistä.¹² Naisten syrjinnän poistamista käsittelevä komitea on toistuvasti painottanut, että avioliiton järjestämisen salliminen tällaisella maksulla tai suosimisella loukkaa oikeutta valita puoliso vapaasti, ja esittänyt yleissuosituksessaan nro 29, ettei tällaista käytäntöä saisi vaatia avioliiton pätevyyden edellytykseksi ja ettei sopimuspuolten tulisi pitää tällaisia sopimuksia täytäntöönpanokelpoisina.

C. Moniavioisuus

25. Moniavioisuus on naisten ja tyttöjen ihmisarvon vastainen käytäntö, joka loukkaa heidän ihmisoikeuksiaan ja vapauksiaan, mukaan lukien tasa-arvoa ja perheen suojaa. Moniavioisuus vaihtelee eri oikeudellisten ja sosiaalisten kontekstien välillä ja niiden sisällä, ja se muun muassa aiheuttaa vahinkoa vaimojen terveydelle, joka käsitetään ruumiilliseksi, henkiseksi ja sosiaalisesti hyvinvoinniksi, aineellisia vahinkoja ja puutetta, joista vaimot todennäköisesti kärsivät, sekä lapsille emotionaalista ja aineellista vahinkoa, jolla on usein vakavat seuraukset heidän hyvinvoinnilleen.

26. Vaikka suuri osa sopimusvaltioista on kieltänyt moniavioisuuden, sitä harjoitetaan edelleen joissakin maissa joko laillisesti tai laittomasti. Vaikka moniavioiset perhejärjestelyt ovat kautta historian auttaneet tietyissä maatalousyhteisöissä varmistamaan sen, että yksittäisillä perheillä on enemmän työvoimaa, tutkimukset ovat sen sijaan osoittaneet moniavioisuuden usein lisäävän perheen köyhyyttä erityisesti maaseudulla.

27. Sekä naisia että tyttöjä on moniavioisissa liitoissa, ja todisteiden mukaan tytöt naitetaan tai kihlataan paljon todennäköisemmin itseään huomattavasti vanhemmille miehille, mikä lisää väkivallan ja heidän oikeuksiensa loukkaamisen riskiä. Säädännäisoikeuden kanssa samanaikaisesti esiintyvät uskonnolliset, henkilökohtaista asemaa koskevat ja perinteiset tapaoikeudelliset lait ja käytännöt usein myötävaikuttavat tämän käytännön pysyvyyteen. Joidenkin sopimusvaltioiden yksityisoikeus kuitenkin sallii moniavioisuuden. Perustuslaillisia ja muita säännöksiä, jotka suojelevat oikeutta kulttuuriin ja uskontoon, on myös toisinaan käytetty oikeuttamaan moniavioiset liitot sallivat lait ja käytännöt.

28. Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen sopimusvaltioilla on nimenomainen velvollisuus rajoittaa moniavioisuutta ja kieltää se yleissopimuksen vastaisena.¹³ Naisten syrjinnän poistamista käsittelevä komitea myös toteaa, että moniavioisuudella on merkittäviä seurauksia naisten ja heidän lastensa taloudelliselle hyvinvoinnille.¹⁴

¹² Lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja lasten myynnistä, lapsiprostituutiosta ja lapsipornografiasta, 2 artiklan a kohta ja 3 artiklan 1 kohdan a alakohdan i luettelukohta.

¹³ Naisten syrjinnän poistamista käsittelevän komitean yleissuositus nro 21, nro 28 ja nro 29.

¹⁴ Naisten syrjinnän poistamista käsittelevän komitean yleissuositus nro 29, 27 kohta.

D. Niin sanotun kunnian nimissä tehdyt rikokset

29. Niin sanotun kunnian nimissä tehdyt rikokset ovat väkivallantekoja, jotka kohdistuvat suhteettomasti, mutteivät pelkästään, tyttöihin ja naisiin, koska perheenjäsenet katsovat, että jokin epäilty, havaittu tai todellinen käyttäytyminen aiheuttaa häpeää perheelle tai yhteisölle. Tällaisiin käyttäytymismalleihin kuuluvat sukupuolisuhteiden aloittaminen ennen avioliittoa, kieltäytyminen järjestetystä avioliitosta, avioliiton solmiminen ilman vanhempien suostumusta, aviorikos, avioeron hakeminen, pukeutuminen yhteisön mielestä ei-hyväksyttävällä tavalla, työnteke kodin ulkopuolella tai yleisesti stereotyyppisten sukupuoliroolien noudattamatta jättäminen. Tytöt ja naiset voivat myös joutua niin sanotun kunnian nimissä tehtyjen rikosten kohteeksi siksi, että he ovat joutuneet seksuaalisen väkivallan uhreiksi.

30. Näihin rikoksiin kuuluu murha, ja niihin syyllistyvät yleensä puoliso, nais- tai miespuolinen sukulainen tai uhrin yhteisön jäsen. Sen sijaan, että niin sanotun kunnian nimissä tehdyt rikokset katsottaisiin naisiin kohdistuviksi väkivallanteoiksi, yhteisö usein hyväksyy ne keinona säilyttää ja/tai palauttaa kulttuuristen, perinteisten, tavanomaisten tai uskonnollisten normien yhtenäisyys väitettyjen rikkomusten jälkeen. Joissakin yhteyksissä kansallinen lainsäädäntö tai sen käytännön soveltaminen tai puuttuminen sallii kunnian puolustamisen esittämisen vapauttavana tai lieventävänä seikkana tällaisiin rikoksiin syyllistyneiden osalta, mikä johtaa lievempiin sanktioihin tai rankaisemattomuuteen. Lisäksi tapausten syytteenpääntä voi haitata se, että tapauksista tietävät henkilöt eivät halua antaa vahvistavia todisteita.

VII Kokonaisvaltainen kehikko haitallisiin käytäntöihin puuttumiseksi

31. Molemmat yleissopimukset sisältävät nimenomaisia viittauksia haitallisten käytäntöjen poistamiseen. Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen sopimusvaltiot ovat velvollisia laatimaan ja hyväksymään asianmukaista lainsäädäntöä, politiikkoja ja toimia sekä varmistamaan, että niiden täytäntöönpanolla puututaan tehokkaasti erityisiin esteisiin ja vastarintaan, jotka haittaavat haitallisten käytäntöjen ja naisiin kohdistuvan väkivallan taustalla olevan syrjinnän poistamista (2 ja 3 artikla). Sopimusvaltioiden täytyy kuitenkin pystyä osoittamaan toteutettujen toimien välitön merkityksellisyys ja tarkoituksenmukaisuus, jolloin on aivan ensimmäiseksi varmistettava, ettei naisten ihmisoikeuksia loukata. Samoin on osoitettava, saavutetaanko tällaisilla toimilla haluttu vaikutus ja tulos. Lisäksi sopimusvaltioiden velvollisuus toteuttaa tällaisia kohdennettuja politiikkoja on välitön velvollisuus, eivätkä sopimusvaltiot voi perustella viivettä millään tavoin, kuten kulttuurisilla ja uskonnollisilla perusteilla. Sopimusvaltiot ovat myös velvollisia ryhtymään kaikkiin asianmukaisiin toimiin, mukaan lukien väliaikaisiin erityistoimiin (4 artiklan 1 kohta)¹⁵ muuttaakseen miesten ja naisten sosiaalisia ja sivistyksellisiä käyttäytymiskaavoja sellaisten ennakkoluulojen sekä tavanomaisten ja kaikkien muiden käytäntöjen poistamiseksi, joiden lähtökohtana on käsitys jommankumman sukupuolen alemmuudesta tai ylemmyydestä tai kaavamainen miesten ja naisten roolijako (5 artiklan a kohta), ja varmistaakseen, että lapsen kihlaaminen ja lapsiavioliitto on katsottava mitättömiksi (16 artiklan 2 kohta).

¹⁵ Naisten syrjinnän poistamista käsittelevän komitean yleissuositus nro 25, 38 kohta.

32. Yleissopimus lapsen oikeuksista puolestaan velvoittaa sopimusvaltiot ryhtymään kaikkiin tehokkaisiin ja tarkoituksenmukaisiin toimiin poistaakseen lasten terveydelle vaingollisia perinteisiä tapoja (24 artiklan 3 kohta). Lisäksi yleissopimuksessa lapsen oikeuksista määrätään lapsen oikeudesta tulla suojeluksi kaikenlaiselta väkivallalta, mukaan lukien ruumiilliselta, seksuaaliselta tai henkiseltä väkivallalta (19 artikla) ja edellytetään sopimusvaltioiden takaavan, että lasta ei kiduteta eikä kohdella tai rangaista julmalla, epäinhimillisellä tai halventavalla tavalla (37 artiklan a kohta). Lapsen oikeuksien komitea soveltaa haitallisiin käytäntöihin yleissopimuksen neljää yleisperiaatetta, joita ovat syrjinnältä suojelu (2 artikla), lapsen edun varmistaminen (3 artiklan 1 kohta),¹⁶ elämään, henkiinjäämiseen ja kehittymiseen olevan oikeuden tukeminen (6 artikla) ja lapsen oikeus tulla kuulluksi (12 artikla).

33. Molemmissa tapauksissa haitallisten käytäntöjen ehkäiseminen ja poistaminen edellyttävät selkeästi määriteltä, oikeusperustaista ja paikallisesti merkityksellistä kokonaisvaltaista strategiaa, johon sisältyy sitä tukevat oikeudelliset ja poliittiset toimet, mukaan lukien sosiaaliset toimet, joihin liittyy vastaava poliittinen sitoutuminen ja vastuullisuus kaikilla tasoilla. Yleissopimuksissa esitetyt velvollisuudet tarjoavat perustan kokonaisvaltaisen strategian laatimiselle haitallisten käytäntöjen poistamiseksi. Strategian osatekijät on esitetty tässä asiakirjassa.

34. Tällainen kokonaisvaltainen strategia on myös valtavirtaistettava, ja sitä on koordinoitava sekä vertikaalisesti että horisontaalisesti. Lisäksi se tulee sisällyttää kansallisiin pyrkimyksiin ehkäistä kaikenlaisia haitallisia käytäntöjä ja puuttua niihin. Horisontaalinen koordinointi edellyttää järjestäytymistä eri toimialojen välillä, joihin lukeutuvat koulutus, terveydenhuolto, lainkäyttö, sosiaaliturva, lainvalvonta, maahanmuutto- ja turvapaikka-asiat, viestintä ja tiedotusvälineet. Vertikaalinen koordinointi edellyttää samoin järjestäytymistä paikallisen, alueellisen ja kansallisen tason toimijoiden välillä sekä perinteisten ja uskonnollisten auktoriteettien kanssa. Tämän prosessin edistämiseksi tulisi harkita tämän tehtävän delegointia olemassa olevan tai erikseen perustettavan korkean tason elimen vastuulle, yhteistyössä kaikkien asianomaisten sidosryhmien kanssa.

35. Kokonaisvaltaisen strategian täytäntöönpano edellyttää väistämättä riittävien organisaatio- ja henkilöstöressurssien sekä teknisten ja taloudellisten resurssien tarjoamista. Näitä on täydennettävä tarkoituksenmukaisilla toimilla ja välineillä, kuten määräyksillä, politiikoilla, suunnitelmillä ja talousarvioilla. Lisäksi sopimusvaltiot ovat velvollisia varmistamaan, että käytössä on riippumaton valvontamekanismi, jolla seurataan saavutettua edistystä naisten ja lasten suojelussa haitallisilta käytännöiltä ja heidän oikeuksiensa toteutumisessa.

36. Myös monet muut eri sidosryhmät on osallistettava strategioihin, joilla pyritään poistamaan haitallisia käytäntöjä. Näitä ovat muun muassa riippumattomat kansalliset ihmisoikeusinstituutiot, terveydenhuollon, koulutuksen ja lainvalvonnan ammattilaiset, kansalaisyhteiskunnan jäsenet ja käytäntöjä harjoittavat toimijat.

¹⁶ Lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro 14 lapsen oikeudesta saada etunsa otetuksi ensisijaisesti huomioon.

A. Tiedonkeruu ja seuranta

37. Määrällisten ja laadullisten tietojen säännöllinen ja kattava keruu, analysointi, levittäminen ja käyttö ovat ratkaisevan tärkeitä, jotta voidaan varmistaa tehokkaat politiikat, tarkoituksenmukaisten strategioiden kehittäminen ja toimien suunnittelu, arvioida vaikutuksia ja seurata haitallisten käytäntöjen poistamisessa saavutettavaa edistystä sekä tunnistaa uudelleen ilmaantuvia ja uusia haitallisia käytäntöjä. Käytettävissä olevat tiedot mahdollistavat suuntausten tarkastelun, ja niiden ansiosta valtiolliset ja muut kuin valtiolliset toimijat voivat todeta merkityksellisiä yhteyksiä politiikkojen ja ohjelmien tehokkaan täytäntöönpanon välillä sekä tutkia asenteissa, käyttäytymisessä, käytännöissä ja yleisyydessä vastaavasti tapahtuneita muutoksia. Sukupuolen, iän, maantieteellisen sijainnin, sosioekonomisen aseman, koulutustason ja muiden keskeisten tekijöiden mukaan eriteltyt tiedot ovat oleellisia erittäin riskialttiiden ja epäedullisessa asemassa olevien nais- ja lapsiryhmien tunnistamisessa, mikä puolestaan ohjaa politiikkojen laatimista ja haitallisia käytäntöjä koskevia puuttumistoimia.

38. Vaikka tämä asia on tunnustettu, haitallisista käytännöistä on edelleen rajallisesti saatavilla eriteltyjä tietoja ja tiedot ovat harvoin verrattavissa eri maiden ja ajankohtien välillä, mikä johtaa heikkoon käsitykseen ongelman laajuudesta ja kehityksestä ja vaikuttaa asianmukaisesti räätälöityjen ja kohdennettujen toimien määrittämiseen.

39. Komiteat suosittelevat, että yleissopimusten sopimusvaltiot

a) asettavat etusijalle sukupuolen, iän, maantieteellisen sijainnin, sosioekonomisen aseman, koulutustason ja muiden keskeisten tekijöiden mukaan eriteltyjen määrällisten ja laadullisten haitallisia käytäntöjä koskevien tietojen säännöllisen keruun, analysoinnin, levittämisen ja käytön ja varmistavat, että näihin toimiin on varattu riittävät resurssit. Sopimusvaltioiden olisi perustettava säännölliset tiedonkeruujärjestelmät ja/tai ylläpidettävä niitä suojelua koskevien asioiden osalta terveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen, koulutuksen, lainkäytön ja lainvalvonnan aloilla.

b) keräävät tietoja kansallisten väestö- ja indikaattorikyselyjen ja väestönlaskentojen avulla, joita voidaan täydentää kansallisesti edustavista kotitaloustutkimuksista saatavilla tiedoilla. Laadullisia tutkimustietoja tulisi kerätä kohderyhmäkeskustelujen, useita eri sidosryhmiä edustavien keskeisten tiedonantajien syvähaastattelujen, strukturoitujen havainnointien, sosiaalisen kartoituksen ja muiden asianmukaisten menetelmien avulla.

B. Lainsäädäntö ja sen toimeenpano

40. Jokaisessa kokonaisvaltaisessa strategiassa on keskeistä asiaankuuluvan lainsäädännön laatiminen, hyväksyminen, täytäntöönpano ja seuranta. Jokaisella sopimusvaltiolla on velvollisuus¹⁷ antaa selkeä viesti haitallisten käytäntöjen tuomittavuudesta, tarjota oikeussuojaa uhreille, auttaa valtiollisia ja muita kuin valtiollisia toimijoita suojelemaan vaarassa olevia naisia ja lapsia, tarjota asianmukaisia toimenpiteitä ja hoitoa, varmistaa hyvityskeinojen saatavuus ja lopettaa rankaisemattomuus.

41. Lainsäädännön hyväksyminen ei kuitenkaan yksinään riitä haitallisten käytäntöjen tehokkaan torjumiseen. Huolellisuusveloitteen vaatimusten mukaisesti lainsäädäntöä on näin ollen täydennettävä kattavalla keinovalikoimalla, jotta voidaan edistää sen toteuttamista, toimeenpanoa, seurantaa ja valvontaa sekä saavutettujen tulosten arviointia.

¹⁷ Katso kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus, 2 artiklan a–c kohta, 2 artiklan f kohta ja 5 artikla, ja lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro 13.

42. Vastoin molempien yleissopimusten mukaisia sopimusvaltioiden velvollisuuksia monet sopimusvaltiot ylläpitävät säännöksiä, jotka oikeuttavat tai mahdollistavat haitalliset käytännöt tai johtavat niihin, kuten lainsäädäntöä, joka sallii lapsiavioliiton, niin sanotun kunnian puolustamisen vapauttavana tai lieventävänä seikkana tyttöihin tai naisiin kohdistuvissa rikoksissa sekä sen, että raiskaukseen ja/tai muihin seksuaalirikoksiin syyllistyneet voivat välttää sanktiot menemällä naimisiin uhrin kanssa.
43. Sopimusvaltioissa, joissa on useita oikeusjärjestelmiä ja joissa haitalliset käytännöt saattavat olla jopa nimenomaisesti kiellettyjä lain nojalla, kieltoa ei välttämättä panna tehokkaasti täytäntöön, koska tapaoikeudelliset, perinteiset tai uskonnolliset lait voivat itse asiassa tukea näitä käytäntöjä.
44. Tuomareiden ennakkoluulot ja heikot valmiudet käsitellä naisten ja lasten oikeuksia tapaoikeuteen ja uskontoon perustuvissa tuomioistuimissa tai perinteiset tuomitsemisjärjestelmät ja uskomus siitä, että valtion tai muiden oikeudellisten elinten ei pitäisi käsitellä tai tutkia tällaisten tapaoikeudellisten järjestelmien vastuulle kuuluvia asioita, epäävät oikeussuojakeinojen käytön haitallisten käytäntöjen uhreja tai rajoittavat sitä.
45. Asianomaisten sidosryhmien täysimääräisellä ja kattavalla osallistumisella haitallisia käytäntöjä torjuvan lainsäädännön laatimiseen voidaan varmistaa se, että käytäntöihin liittyvät keskeiset huolenaiheet määritellään tarkasti ja niihin puututaan. Tähän prosessiin on tärkeää osallistaa käytäntöjä harjoittavat yhteisöt, muut asianomaiset sidosryhmät ja kansalaisyhteiskunnan jäsenet sekä pyytää niiltä palautetta. Tässä pitäisi kuitenkin varoa, etteivät haitallisia käytäntöjä tukevat vallitsevat asenteet ja sosiaaliset normit heikennä lainsäädännön hyväksymis- ja toimeenpanotoimia.
46. Monet sopimusvaltiot ovat ryhtyneet toimiin hajauttaakseen hallintovaltaa siirtämällä tai delegoimalla sitä, mutta tämä ei saisi heikentää tai poistaa niiden velvollisuutta hyväksyä lainsäädäntöä, joka kieltää haitalliset käytännöt ja jota sovelletaan kaikilla niiden lainkäyttövaltaan kuuluvilla alueilla. Käytäntöön on otettava menettelytakeet sen varmistamiseksi, ettei hajauttaminen tai siirtäminen johda siihen, että naisten ja lasten suojelemisessa haitallisilta käytännöiltä esiintyy syrjintää eri alueilla tai kulttuuriväyhykkeillä. Viranomaisille, joille valtaa on siirretty, on annettava tarvittavat henkilöstö-, taloudelliset, tekniset ja muut resurssit, jotta ne voivat tehokkaasti toimeenpanna haitallisten käytäntöjen poistamiseen tähtäävää lainsäädäntöä.
47. Haitallisia käytäntöjä harjoittavat kulttuuriryhmät voivat myötävaikuttaa tällaisten käytäntöjen leviämiseen kansallisten rajojen yli. Jos näin tapahtuu, tarvitaan asianmukaisia toimia näiden käytäntöjen leviämisen hillitsemiseksi.
48. Kansallisilla ihmisoikeusinstituutioilla on keskeinen rooli ihmisoikeuksien edistämisessä ja suojelemisessa, mukaan lukien yksilöiden oikeus elää ilman pelkoa haitallisista käytännöistä, sekä yleisön tietoisuuden lisäämisessä näistä oikeuksista.
49. Naisille ja lapsille palveluja tarjoavilla henkilöillä, etenkin terveydenhuoltohenkilöstöllä ja opettajilla, on ainutlaatuiset mahdollisuudet tunnistaa haitallisten käytäntöjen todellisia tai mahdollisia uhreja. Heitä kuitenkin usein sitovat salassapitomääräykset, jotka voivat olla ristiriidassa heidän velvollisuutensa kanssa ilmoittaa haitallisen käytännön todellisista tai mahdollisista esiintymisistä. Tämä seikka on korjattava erityismääräyksillä, joilla tällaisista tapauksista ilmoittaminen tehdään pakolliseksi.

50. Tapauksissa, joissa lääketieteen ammattilaiset tai valtion työntekijät tai virkamiehet ovat osallistuneet tai myötävaikuttaneet haitallisiin käytäntöihin, heidän asemansa ja vastuunsa, mukaan lukien ilmoitusvelvollisuus, tulisi katsoa raskauttavaksi seikaksi määrättäessä rikosoikeudellisia tai hallinnollisia seuraamuksia, kuten ammattiluvan menettäminen tai sopimuksen irtisanominen, joita pitäisi edeltää varoitusten antaminen. Asianomaisten ammattilaisten järjestelmällinen koulutus on tässä tehokas ennalta ehkäisevä keino.
51. Vaikka rikosoikeudelliset seuraamukset on toimeenpantava johdonmukaisesti tavalla, joka edistää haitallisten käytäntöjen ehkäisemistä ja poistamista, sopimusvaltioiden on otettava myös huomioon uhreihin mahdollisesti kohdistuvat uhat ja kielteiset vaikutukset, mukaan lukien kustotoimet.
52. Rahallinen korvaus ei välttämättä ole mahdollinen alueilla, joissa esiintyvyys on korkea. Haitallisten käytäntöjen kohteiksi joutuneilla naisilla ja lapsilla tulisi kuitenkin joka tapauksessa olla pääsy oikeussuojakeinoihin, uhrien tuki- ja kuntoutuspalveluihin sekä sosiaalisiin ja taloudellisiin mahdollisuuksiin.
53. Lapsen etu sekä tyttöjen ja naisten oikeuksien suojelu tulisi ottaa aina huomioon, ja samalla on turvattava tarvittavat edellytykset, jotta he voivat ilmaista näkemyksensä, ja varmistettava, että heidän näkemyksensä otetaan asianmukaisesti huomioon. Lisäksi lapsi- ja/tai pakkoavioliittojen purkamiseen sekä myötäjaismaksujen ja morsiamen hinnan palauttamiseen mahdollisesti liittyviä lapsiin tai naisiin kohdistuvia lyhyen ja pitkän aikavälin vaikutuksia tulisi pohtia huolellisesti.
54. Sopimusvaltioiden ja etenkin maahanmuutto- ja turvapaikkaviranomaisten tulisi olla tietoisia siitä, että naiset ja tytöt ovat saattaneet paeta kotimaastaan välttääkseen joutumasta haitallisten käytäntöjen kohteiksi. Näiden viranomaisten tulisi saada asianmukaista kulttuuriin ja lainsäädäntöön liittyvää, sukupuolen huomioon ottavaa koulutusta siitä, mitä toimia naisten ja lasten suojelu edellyttää.
55. Komiteat suosittelevat, että yleissopimusten sopimusvaltiot hyväksyvät tai muuttavat lainsäädäntöä puuttuakseen tehokkaasti haitallisiin käytäntöihin ja poistaakseen ne. Tässä sopimusvaltioiden tulisi varmistaa, että
- a) lainsäädännön laatimisprosessi on kauttaaltaan osallistava. Tätä varten niiden tulisi edistää asiaa ja lisätä tietoisuutta kohdennetusti sekä hyödyntää sosiaalisia aktivointitoimia, jotta yleisö saadaan laajasti tietoiseksi lainsäädännön laatimisesta, hyväksymisestä, levittämisestä ja täytäntöönpanosta ja antamaan tukensa näille toimille.
 - b) lainsäädäntö vastaa täydellisesti kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevassa yleissopimuksessa, yleissopimuksessa lasten oikeuksista ja muissa kansainvälisissä ihmisoikeusnormeissa esitettyjä asiaankuuluvia velvollisuuksia, jotka kieltävät haitalliset käytännöt, ja että lainsäädäntö asetetaan sellaisten tapaoikeuteen perustuvien, perinteisten tai uskonnollisten lakien edelle, jotka sallivat tai suvaitsevat haitallisia käytäntöjä tai määräävät niistä, erityisesti maissa, joissa on monia eri oikeusjärjestelmiä;
 - c) kaikki lainsäädäntö, joka suvaitsee tai sallii haitalliset käytännöt tai johtaa niihin, kumotaan viipymättä, mukaan lukien perinteiset, tapaoikeuteen perustuvat tai uskonnolliset lait, samoin kuin kaikki lainsäädäntö, joka hyväksyy kunnian puolustamisen puolustukseksi tai lieventäväksi seikaksi niin sanotun kunnian nimissä tehtyjen rikosten yhteydessä;
 - d) lainsäädäntö on johdonmukaista ja kattavaa ja sisältää yksityiskohtaiset ohjeet uhreille tarkoitetuista ehkäisy-, suojelu-, tuki- ja seurantapalveluista ja avusta, mukaan lukien heidän ruumiillista ja henkistä toipumistaan ja yhteiskuntaan sopeutumistaan varten, ja että sitä täydennetään asianmukaisilla yksityis- ja/tai hallinto-oikeuden säännöksillä;

- e) lainsäädäntö puuttuu asianmukaisesti, muun muassa tarjoamalla perusteet väliaikaisten erityistoimien käyttöönotolle, haitallisten käytäntöjen perimmäisiin syihin, mukaan lukien biologiseen ja sosiaaliseen sukupuoleen, ikään ja muihin näihin liittyviin tekijöihin perustuvaan syrjintään, keskittyä uhrien ihmisoikeuksiin ja tarpeisiin ja ottaa täysimääräisesti huomioon lasten ja naisten edun;
- f) lakisääteiseksi avioliiton vähimmäisiäksi asetetaan 18 vuotta tytöille ja pojille, riippumatta vanhempien suostumuksesta. Jos poikkeustilanteissa avioliitto sallitaan tätä nuorempana, ehdoton alaikäraja ei saa olla alle 16 vuotta, luvan saamisperusteiden on oltava perusteltuja ja tiukasti laissa määriteltäviä ja ainoastaan tuomioistuimien voi myöntää luvan avioliittoon lapsen tai molempien lasten, jotka ovat henkilökohtaisesti läsnä tuomioistuimessa, täydestä, vapaasta ja tietoisesta suostumuksesta;
- g) avioliiton rekisteröinti asetetaan lakisääteiseksi vaatimukseksi ja varmistetaan sen tehokas täytäntöönpano lisäämällä tietoisuutta, tarjoamalla koulutusta ja luomalla asianmukainen infrastruktuuri, jotta kaikilla henkilöillä olisi pääsy rekisteröintipalveluun sopimusvaltioiden lainkäyttöalueilla;
- h) kaikkien lasten syntymän rekisteröintiä varten perustetaan pakollinen, helppopääsyinen ja maksuton kansallinen järjestelmä, jotta voidaan tehokkaasti ehkäistä haitallisia käytäntöjä, mukaan lukien lapsiavioliittoja;
- i) kansallisille ihmisoikeusinstituutioille annetaan toimivaltuudet käsitellä yksityishenkilöiden valituksia ja vetoomuksia ja tutkia niitä, mukaan lukien valitukset, joita naiset ja lapset ovat tehneet suoraan tai jotka on tehty heidän puolestaan, luottamuksellisella, sukupuolen huomioon ottavalla ja lapsiystävällisellä tavalla;
- j) lasten ja naisten puolesta ja parissa työskenteleville ammattilaisille ja instituutioille asetetaan lakisääteinen velvollisuus ilmoittaa todellisista tapauksista tai tällaisten tapauksen riskistä, jos niillä on perusteltu syy uskoa, että haitallisia käytäntöjä on esiintynyt tai saattaa esiintyä. Pakollisen ilmoitusvelvollisuuden yhteydessä tulisi varmistaa ilmoituksen tekijöiden yksityisyyden suoja ja luottamuksellisuus;
- k) kaikkiin aloitteisiin rikoslakien laatimiseksi ja muuttamiseksi on liitettävä suojelutoimia ja palveluja uhreja ja niitä henkilöitä varten, jotka ovat vaarassa joutua haitallisten käytäntöjen kohteiksi;
- l) lainsäädännöllä vahvistetaan toimivalta haitallisiin käytäntöihin liittyvissä rikoksissa, ja sitä sovelletaan sopimusvaltion kansalaisiin ja vakituksiin asukkaisiin, vaikka rikokset olisi tehty toisessa valtiossa, jossa niitä ei ole kriminalisoitu;
- m) maahanmuuttoon ja turvapaikka-asioihin liittyvässä lainsäädännössä ja politiikoissa tunnustetaan riski joutua haitallisten käytäntöjen kohteeksi tai haitallisista käytännöistä johtuva vainoaminen perusteeksi turvapaikan myöntämiselle. Tapauskohtaisesti tulisi harkita myös suojelun tarjoamista tytön tai naisen mukana mahdollisesti olevalle sukulaiselle;
- n) lainsäädäntö sisältää säännöksiä säännöllisestä arvioinnista ja valvonnasta, mukaan lukien toteuttamiseen, toimeenpanoon ja seurantaan liittyviä säännöksiä;

o) haitallisten käytäntöjen kohteiksi joutuneilla naisilla ja lapsilla on yhtäläinen pääsy oikeussuojakeinoihin, mikä varmistetaan muun muassa puuttamalla oikeudenkäynnin virheillepanon oikeudellisiin ja käytännöllisiin esteisiin, kuten syyteoikeuden vanhenemiseen, ja että tekijät ja tällaisissa käytännöissä avustavat tai niitä suvaitsevat henkilöt asetetaan vastuuseen;

p) lainsäädäntö sisältää pakolliset lähestymiskiellot tai suojelumääräykset, jotta voidaan suojella henkilöitä, jotka ovat vaarassa joutua haitallisten käytäntöjen kohteiksi, ja tarjota heille turvaa, sekä toimet uhrien suojelemiseksi kostotoimilta;

q) loukkausten uhreilla on yhtäläinen pääsy oikeussuojakeinoihin ja käytössä on asianmukaiset korvaukset.

C. Haitallisten käytäntöjen ehkäiseminen

56. Yksi ensimmäisistä askelista haitallisten käytäntöjen torjunnassa on niiden ehkäiseminen. Molemmat komiteat ovat painottaneet, että ehkäiseminen voidaan saavuttaa parhaiten oikeusperustaisella lähestymistavalla sosiaalisten ja kulttuuristen normien muuttamiseen, naisten ja tyttöjen voimaannuttamiseen, kaikkien uhreihin, mahdollisiin uhreihin ja haitallisiin käytäntöihin syyllistyneisiin henkilöihin säännöllisesti yhteydessä olevien asianomaisten ammattilaisten valmiuksien kehittämiseen kaikilla tasoilla ja tietoisuuden lisäämiseen haitallisten käytäntöjen syistä ja seurauksista, mukaan lukien asianomaisten sidosryhmien kanssa käytävien vuoropuhelujen avulla.

1. Oikeusperustaisten sosiaalisten ja kulttuuristen normien luominen

57. Sosiaalinen normi on tiettyihin käytäntöihin yhteisössä myötävaikuttava ja niitä sosiaalisesti määrittävä tekijä. Käytännöt voivat olla myönteisiä ja vahvistaa yhteisön identiteettiä ja yhteenkuuluvuutta tai kielteisiä ja aiheuttaa mahdollisesti vahinkoa. Normi on myös sosiaalinen käyttäytymissääntö, jota yhteisön jäsenten odotetaan noudattavan. Tämä luo kollektiivisen tunteen sosiaalisesta velvollisuudesta ja odotuksista ja ylläpitää sitä, mikä puolestaan määrää yhteisön yksittäisten jäsenten käyttäytymistä, vaikkeivät he itse edes hyväksyisi kyseistä käytäntöä. Jos esimerkiksi naisten sukuelinten silpominen on sosiaalinen normi, vanhemmat ovat motivoituneita suostumaan tytärtensä sukuelinten silpomiseen, koska he näkevät muiden vanhempien toimivan näin ja uskovat, että muut odottavat heidän toimivan samoin. Usein normia tai käytäntöä ylläpitävät yhteisöverkostojen muut naiset, jotka ovat jo joutuneet käytännön kohteeksi ja lisäävät nuorten naisten paineita suostua käytäntöön, jotteivät nämä joutuisi hyljeksityiksi, kartetuiksi tai leimatuiksi. Tähän syrjäytymiseen voi kuulua merkittävän taloudellisen ja sosiaalisen tuen sekä sosiaalisen liikkuvuuden menettäminen. Toisaalta, jos yksilöt noudattavat sosiaalista normia, he odottavat saavansa tunnustuksen esimerkiksi osallistamisen ja kiitoksen muodossa. Haitallisten käytäntöjen taustalla olevien ja niitä oikeuttavien sosiaalisten normien muuttaminen edellyttää tällaisten odotusten kyseenalaistamista ja muuttamista.

58. Sosiaaliset normit liittyvät tiiviisti toisiinsa, joten haitallisia käytäntöjä ei voida käsitellä erillään vaan laajemmassa yhteydessä perustuen kattavaan ymmärrykseen siitä, kuinka nämä käytännöt liittyvät muihin kulttuurisiin ja sosiaalisiin normeihin ja muihin käytäntöihin. Tämä osoittaa, että on tarpeen soveltaa oikeusperustaista lähestymistapaa, jonka taustalla on sen tunnustaminen, että oikeudet ovat jakamattomia ja toisistaan riippuvaisia.

59. Yhtenä puuttumista edellyttävänä taustalla olevana haasteena on se, että haitallisilla käytännöillä voidaan nähdä olevan hyödyllisiä vaikutuksia uhrille ja hänen perheensä ja yhteisönsä jäsenille. Tästä syystä ainoastaan yksilöiden käyttäytymisen muuttamiseen tähtääviin lähestymistapoihin liittyy merkittäviä rajoitteita. Sen sijaan tarvitaan laaja-alaista ja kokonaisvaltaista kollektiivista tai yhteisöperustaista lähestymistapaa. Kulttuurin huomioon ottavat puuttumistoimet, jotka vahvistavat ihmisoikeuksia ja joiden ansiosta käytäntöjä harjoittavat yhteisöt voivat yhdessä tarkastella ja sopia vaihtoehtoisista tavoista, joilla ne voivat toteuttaa arvoaan ja kunnioittaa tai juhlistaa perinteitään aiheuttamatta vahinkoa ja loukkaamista naisten ja lasten ihmisoikeuksia, voivat johtaa haitallisten käytäntöjen kestävään ja laaja-alaiseen poistamiseen ja uusien sosiaalisten sääntöjen kollektiiviseen hyväksymiseen. Näiden vaihtoehtoisten käytäntöjen pitkän aikavälin kestävyyttä voidaan vahvistaa ilmentämällä julkisesti kollektiivista sitoutumista niihin. Tältä osin yhteisöjen johtajien aktiivinen osallistuminen on ratkaisevan tärkeää.

60. Komiteat suosittelevat, että yleissopimusten sopimusvaltiot varmistavat, että kaikki toteutettavat toimenpiteet haitallisiin käytäntöihin puuttumiseksi, niiden kyseenalaistamiseksi ja taustalla olevien sosiaalisten normien muuttamiseksi ovat kokonaisvaltaisia ja yhteisöperustaisia ja pohjautuvat oikeusperustaiseen lähestymistapaan, johon kuuluu kaikkien asianomaisten sidosryhmien ja etenkin naisten ja lasten aktiivinen osallistuminen.

2. Naisten ja tyttöjen voimaannuttaminen

61. Sopimusvaltioiden velvollisuutena on kyseenalaistaa ja muuttaa patriarkaalisia ideologioita ja rakenteita, jotka rajoittavat naisia ja tyttöjä käyttämästä täysimääräisesti ihmisoikeuksiaan ja vapauksiaan. Jotta naiset ja lapset voisivat voittaa moniin heistä kohdistuvan syrjäytymisen ja köyhyyden, jotka lisäävät heidän alttiuttaan joutua hyväksikäytön, haitallisten käytäntöjen ja muiden sukupuoleen perustuvan väkivallan muotojen kohteiksi, heille täytyy antaa tarvittavat taidot ja valmiudet, jotta he pystyvät vaatimaan oikeuksiaan, mukaan lukien tekemään omaa elämäänsä koskevia itsenäisiä ja tietoisia päätöksiä ja valintoja. Tässä yhteydessä koulutus on merkittävä keino, jolla naiset ja tytöt voimaannutetaan vaatimaan oikeuksiaan.

62. Tyttöjen ja naisten alhaisen koulutustason ja haitallisten käytäntöjen yleisyyden välillä on selvä yhteys. Yleissopimusten sopimusvaltiot ovat velvollisia takaamaan universaalien oikeuden korkealaatuisen koulutukseen ja luomaan suotuisan ympäristön, jossa tytöistä ja naisista voi tulla muutoksen aikaansaajia (yleissopimus lapsen oikeuksista, 28 ja 29 artikla; kaikkinaisten naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus, 10 artikla). Tähän kuuluu universaali, maksuton ja pakollinen ilmoittautuminen ja säännöllinen osallistuminen perusasteen koulutukseen, koulunkäynnin keskeyttämisen torjuminen, olemassa olevien sukupuolierojen poistaminen ja kaikkein syrjäytyneimpien tyttöjen, mukaan lukien syrjäisissä ja maaseutuyhteisöissä asuvien tyttöjen, kouluun pääsyn tukeminen. Näitä velvollisuuksia täytäntöönpanossa tulisi kiinnittää huomiota koulujen ja niiden ympäristöjen saattamiseen turvallisiksi, tytöille sopiviksi ja tyttöjä parhaiden mahdollisten tulosten saavuttamisessa tukeviksi.

63. Perus- ja keskiasteen koulutuksen suorittaminen loppuun tarjoaa tytöille lyhyen ja pitkän aikavälin hyötyjä vaikuttamalla ehkäisevästi lapsiavioliittoihin ja nuorten raskauksiin, alentamalla lasten ja äitien kuolleisuutta ja sairastuvuutta, valmentamalla naisia ja lapsia vaatimaan tehokkaammin oikeuttaan väkivallattomuuteen sekä lisäämällä heidän mahdollisuuksiaan vaikuttavaan osallistumiseen kaikilla elämänsäaloilla. Komiteat ovat johdonmukaisesti kannustaneet sopimusvaltioita ryhtymään toimiin, joilla edistetään keskiasteen koulutukseen ilmoittautumista ja siinä jatkamista, mukaan lukien varmistamalla, että oppilaat suorittavat peruskoulun, poistamalla koulumaksut sekä perus- että keskiasteen koulutuksesta, edistämällä oikeudenmukaista pääsyä keskiasteen koulutukseen, mukaan lukien teknisiin ja ammatillisiin koulutusmahdollisuuksiin, ja harkitsemalla keskiasteen koulutuksen muuttamista pakolliseksi. Nuorilla tytöillä on raskauden aikana ja sen jälkeen oikeus jatkaa opintojaan, mikä voidaan taata syrjimättömillä koulutukseen paluuta koskevilla politiikoilla.

64. Koulutukseen osallistumattomille tytöille epävirallinen koulutus on usein ainoa tilaisuus opimiseen, ja sen tulisi tarjota peruskoulutusta ja opettaa elämäntaitoja. Se on virallisen koulutuksen vaihtoehto niille, jotka eivät ole suorittaneet loppuun perus- tai keskiasteen koulutusta. Epävirallinen koulutus voidaan asettaa saataville myös radio-ohjelmien ja muiden viestintävälineiden, mukaan lukien digitaalisen median, välityksellä.

65. Naisille ja lapsille annetaan mahdollisuus kehittää taloudellisia resurssejaan tarjoamalla koulutusta elinkeinoihin ja yrittäjyyteen liittyvistä taidoista sekä tilaisuus hyötyä ohjelmista, jotka tarjoavat taloudellisen kannustimen lykätä avioliittoa 18-vuoden ikään asti, kuten stipendit, mikroluotto-ohjelmat ja säästämishjelmat (kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus, 11 ja 13 artikla; yleissopimus lapsen oikeuksista, 28 artikla). Tietoisuuden lisäämishjelmat täydentävät merkittävällä tavalla tiedonvälitystä naisten oikeudesta työskennellä kodin ulkopuolella ja kyseenalaistavat naisten työntekoon liittyviä tabuja.

66. Naisten ja lasten voimaantumista voidaan edistää myös kehittämällä heidän sosiaalisia voimavarojaan. Tätä voidaan edistää luomalla turvallisia tiloja, joissa tytöt ja naiset voivat tavata ikätovereita, mentoreita, opettajia ja yhteisöjen johtajia ja ilmaista itseään, puhua suoraan, kertoa toiveistaan ja huoleistaan sekä osallistua heidän elämäänsä vaikuttaviin päätöksiin. Tämä voi auttaa heitä kehittämään itsetuntoaan ja luottamusta omiin kykyihinsä, viestintä-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutaitojaan ja lisäämään tietoisuutta heidän oikeuksistaan. Tämä voi olla erittäin tärkeää siirtolaistytöille. Koska miehet ovat perinteisesti olleet valta- ja vaikutusasemissa kaikilla tasoilla, heidän osallistumisensa on ratkaisevan tärkeää, jotta voidaan varmistaa, että perheet, yhteisöt, kansalaisyhteiskunta ja poliittiset päättäjät tukevat naisia ja naisia ja ovat sitoutuneita osallistumiseen.

67. Lapsuus ja viimeistään varhaisnuoruus ovat ajanjaksoja, jolloin tyttöjä ja nuoria voidaan auttaa ja tukea biologiseen ja sosiaaliseen sukupuoleen perustuvien asenteiden muuttamisessa ja myönteisempien roolien ja käyttäytymismallien omaksumisessa kotona, koulussa ja laajemmin yhteiskunnassa. Tämä tarkoittaa keskustelujen edistämistä heidän kanssaan sosiaalisista normeista, asenteista ja odotuksista, joita liitetään perinteiseen naiseuteen ja miehisyyteen ja sukupuoleen liittyviin stereotyyppisiin rooleihin, ja toimimista yhteistyössä heidän kanssaan, jotta voidaan tukea henkilökohtaista ja sosiaalista muutosta, jolla pyritään sukupuolten välisen eriarvoisuuden poistamiseen ja koulutuksen, erityisesti tyttöjen koulutuksen, arvostuksen edistämiseen, jotta erityisesti varhaisnuoriin ja nuoriin tyttöihin vaikuttavat haitalliset käytännöt voidaan poistaa.

68. Naiset ja nuoret tytöt, jotka ovat joutuneet tai ovat vaarassa joutua haitallisten käytäntöjen kohteiksi, altistuvat merkittävälle seksuaali- ja lisääntymisterveyteensä liittyville riskeille etenkin silloin, kun he joutuvat näitä asioita koskevan päätöksenteon esteisiin, jotka johtuvat asianmukaisten tietojen ja palvelujen, mukaan lukien nuoret huomioon ottavien palvelujen, puutteesta. Tästä syystä on kiinnitettävä erityishuomiota sen varmistamiseen, että naisilla ja nuorilla on saatavilla täsmällisiä tietoja seksuaali- ja lisääntymisterveydestä, niihin liittyvistä oikeuksista ja haitallisten käytäntöjen vaikutuksista sekä pääsy riittäviin ja luottamuksellisiin palveluihin. Ikään soveltuva koulutus, johon sisältyy tutkimukseen perustuvaa tietoa seksuaali- ja lisääntymisterveydestä, myötävaikuttaa tyttöjen ja naisten voimaantumiseen, jotta he voivat tehdä tietoisia päätöksiä ja vaatia oikeuksiaan. Tältä osin terveyspalvelujen tarjoajilla ja opettajilla, joilla on riittävät tiedot, ymmärrys ja taidot, on ratkaiseva rooli näiden tietojen välittämisessä, haitallisten käytäntöjen ehkäisemisessä sekä niiden naisten ja tyttöjen tunnistamisessa ja auttamisessa, jotka ovat haitallisten käytäntöjen uhreja tai saattavat olla vaarassa joutua niiden uhreiksi.

69. Komiteat suosittelevat, että yleissopimusten sopimusvaltiot

- a) tarjoavat universaalien, maksuttoman ja pakollisen perusasteen koulutuksen, joka soveltuu myös tytöille, mukaan lukien syrjäseuduilla ja maaseudulla, harkitsevat keskiasteen koulutuksen muuttamista pakolliseksi ja samalla tarjoavat taloudellisia kannustimia raskaana olleille tytöille ja nuorille äideille, jotta nämä suorittaisivat loppuun keskiasteen koulutuksen, ja laativat syrjimättömät koulutukseen paluuta koskevat politiikat;
- b) tarjoavat tytöille ja naisille koulutuksellisia ja taloudellisia mahdollisuuksia turvallisessa ja suotuisassa ympäristössä, jossa he voivat kehittää itsetuntoaan, tietoisuuttaan oikeuksistaan sekä viestintä-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutaitojaan;
- c) sisällyttävät opetusohjelmiin tietoa ihmisoikeuksista, mukaan lukien naisten ja lasten oikeuksista, sukupuolten tasa-arvosta ja itsetietoisuudesta, edistävät sukupuolistereotyyppien poistamista ja tukevat syrjimättömyyttä;
- d) varmistavat, että koulut antavat ikään sopivia tietoja seksuaali- ja lisääntymisterveydestä ja niihin liittyvistä oikeuksista, mukaan lukien sukupuolten välisistä suhteista ja vastuullisesta seksuaalikäyttäytymisestä, HIVin ehkäisystä, ravitsemuksesta sekä väkivallalta ja haitallisilta käytännöiltä suojelusta;
- e) varmistavat, että säännöllisen koulunkäynnin keskeyttäneillä, kouluun ilmoittautumatta jättäneillä tai lukutaidottomilla tytöillä on pääsy epämuodollisiin koulutusohjelmiin, ja valvovat näiden ohjelmien laatua;
- f) osallistavat miehet ja pojat naisten ja tyttöjen voimaannuttamista tukevan suotuisan ympäristön luomiseen.

3. Valmiuksien kehittäminen kaikilla tasoilla

70. Yksi keskeisistä haasteista haitallisten käytäntöjen poistamisessa liittyy asianomaisten ammattilaisten, myös eturivin ammattilaisten, tietämättömyyteen ja puutteellisiin valmiuksiin, jotta he voisivat riittävästi ymmärtää ja tunnistaa haitallisten käytäntöjen esiintymisiä tai riskejä ja puuttua niihin. Valmiuksien kehittämiseen tarkoitettussa kattavassa, kokonaisvaltaisessa ja tehokkaassa lähestymistavassa tulisi pyrkiä osallistamaan vaikutusvaltaiset johtajat, kuten perinteiset ja uskonnolliset johtajat, ja mahdollisimman monet asianomaiset ammattiryhmät, mukaan lukien terveydenhuollon ja koulutuksen ammattilaiset ja sosiaalityöntekijät, turvapaikka- ja maahanmuuttoviranomaiset, poliisit, yleiset syyttäjät, tuomarit ja poliitikot kaikilla tasoilla. Heille on annettava täsmällisiä tietoja käytännöistä ja sovellettavista ihmisoikeusnormeista ja -standardeista, jotta he pystyvät edistämään muutosta ryhmänsä ja laajemman yhteisönsä asenteissa ja käyttäytymismalleissa.

71. Jos käytössä on vaihtoehtoisia riidanratkaisumekanismeja tai perinteisiä oikeusjärjestelmiä, näiden hallinnoinnista vastaaville tulisi antaa koulutusta ihmisoikeuksista ja haitallisista käytännöistä. Lisäksi poliisit, yleiset syyttäjät, tuomarit ja muut lainvalvontaviranomaiset tarvitsisivat koulutusta haitalliset käytännöt kriminalisoivan uuden tai olemassa olevan lainsäädännön täytäntöönpanosta sen varmistamiseksi, että he ovat tietoisia naisten ja lasten oikeuksista ja ottavat huomioon uhrien haavoittuvan aseman.

72. Sopimusvaltioissa, joissa haitallisten käytäntöjen levinneisyys rajoittuu lähinnä maahanmuuttajayhteisöihin, terveyspalvelujen tarjoajat, opettajat ja lastenhoidon ammattilaiset, sosiaalityöntekijät, poliisit, maahanmuuttoviranomaiset ja oikeuslaitos täytyy saattaa tietoisiksi ja kouluttaa siitä, kuinka tunnistetaan tytöt ja naiset, jotka ovat joutuneet tai vaarassa joutua haitallisten käytäntöjen kohteiksi, ja millaisin toimin voidaan ja pitäisi ryhtyä heidän suojelemisekseen.

73. Komiteat suosittelevat, että yleissopimusten sopimusvaltiot

- a) tarjoavat kaikille asianomaisille eturivin ammattilaisille tietoa haitallisista käytännöistä ja sovellettavista ihmisoikeusnormeista ja -standardeista ja varmistavat, että kyseisillä ammattilaisilla on asianmukainen koulutus, jotta he voivat ehkäistä ja tunnistaa haitallisia käytäntöjä ja puuttua niihin, mukaan lukien lieventämällä uhreihin kohdistuvia kielteisiä vaikutuksia ja auttamalla heitä pääsemään oikeussuojakeinoihin ja muihin tarpeellisiin palveluihin;
- b) tarjoavat koulutusta henkilöille, jotka ovat osallisina vaihtoehtoisissa rii danratkaisumene telyissä ja perinteisissä oikeusjärjestelmissä, jotta he osaavat asianmukaisesti soveltaa ke- keisiä ihmisoikeusperiaatteita, etenkin lapsen etua ja lasten osallistumista hall innollisiin ja oikeudellisiin menettelyihin;
- c) tarjoavat koulutusta koko lainvalvontahenkilöstölle, mukaan lukien tuomaristolle, uudesta ja olemassa olevasta haitalliset käytännöt kieltävästä lainsäädännöstä ja varmistavat, että nämä toimijat ovat tietoisia naisten ja lasten oikeuksista samoin kuin roolistaan tekijöiden syytteesenpanossa ja uhrien suojelemisessa haitallisilta käytännöiltä;
- d) toteuttavat erityisiä tietoisuuden lisäämis- ja koulutusohjelmia maahanmuuttajayh- teisöjen parissa työskenteleville terveyspalvelujen tarjoajille, jotta voidaan vastata sukuelin- ten silpomisen tai muiden haitallisten käytäntöjen kohteiksi joutuneiden lasten ja naisten yksilöllisiin terveydenhuoltotarpeisiin, ja tarjoavat erikoiskoulutusta myös lasten sosiaalipalve- luissa ja naisten oikeuksiin keskittyvissä palveluissa työskenteleville ammattilaisille, koulu- tuksen ammattilaisille, poliisi- ja oikeusviranomaisille, poliitikoille ja viestintävälineiden he- kilöstölle, jotka työskentelevät maahanmuuttajatyttöjen ja -naisten parissa.

4. Tietoisuuden lisääminen, julkinen vuoropuhelu ja sitoutumisen ilmenemismuodot

74. Jotta voitaisiin kyseenalaistaa haitallisten käytäntöjen taustalla olevat sosiokulttuuriset no- mit ja asenteet, mukaan lukien miesten hallitsevat valtarakenteet, biologiseen ja sosiaaliseen sukupuoleen perustuva syrjintä ja ikähierarkiat, molemmat komiteat säännöllisesti suosittelevat, että sopimusvaltiot toteuttaisivat kattavia julkisia tiedotus- ja tietoisuuden lisäämiskampanjoita, jotka sisältyvät osana pitkän aikavälin strategioihin haitallisten käytäntöjen poistamiseksi.

75. Tietoisuuden lisäämistoimiin tulisi sisältyä luotettavista lähteistä saatavat täsmälliset tiedot käytäntöjen aiheuttamasta vahingosta ja vakuuttavat syyt sille, miksi käytännöt pitäisi poistaa. Tältä osin joukkotiedotusvälineillä voi olla merkittävä tehtävä uudenlaisen ajattelutavan varmistamisessa etenkin saattamalla naisten ja lasten saataville tietoja ja aineistoja, joilla pyritään edistämään heidän sosiaalista ja moraalista hyvinvointiaan ja ruumiillista ja henkistä terveyttään molempien yleissopimusten asettamien velvollisuuksien mukaisesti, joilla pyritään suojelemaan heitä haitallisilta käytännöiltä.

76. Tietoisuuden lisäämiskampanjoiden käynnistäminen voi tarjota mahdollisuuden aloittaa jul- kisia keskusteluja haitallisista käytännöistä, jolloin tavoitteena on yhdessä tarkastella vaihtoehtoja, joista ei aiheudu vahinkoa tai jotka eivät loukkaa naisten ja lasten ihmisoikeuksia, ja päästä sopimukseen siitä, että haitallisten käytäntöjen taustalla olevia ja niitä ylläpitäviä sosiaalisia normeja voidaan ja pitäisi muuttaa. Yhteisön yhteinen ylpeys siitä, että ne tunnistavat ja ottavat käyttöön uusia keinoja keskeisten arvojensa toteuttamiseen, varmistaa kestävä sitoutumisen uusiin sosiaalisiin normeihin, joista ei aiheudu vahinkoa tai jotka eivät loukkaa ihmisoikeuksia.

77. Tehokkaimmat pyrkimykset ovat osallistavia ja osallistavat asianomaiset sidosryhmät kaikilla tasoilla, etenkin vaikutusten kohteina olevien yhteisöjen tytöt ja naiset sekä pojat ja miehet. Lisäksi nämä pyrkimykset edellyttävät paikallisten johtajien aktiivista osallistumista ja tukea, mukaan lukien riittävien resurssien varaamista. Kumppanuuksien luominen asianomaisten sidosryhmien, instituutioiden, järjestöjen ja sosiaalisten verkostojen (uskonnolliset ja perinteiset johtajat, ammattinharjoittajat ja kansalaisyhteiskunta) kanssa ja olemassa olevien kumppanuuksien vahvistaminen voivat auttaa rakentamaan siltoja eri ryhmien välille.

78. Sopimusvaltioiden tulisi harkita tietojen levittämistä myönteisistä kokemuksista, joita on saatu haitallisten käytäntöjen poistamisen seurauksena paikallis- tai maahanmuuttajayhteisössä tai muissa käytäntöjä harjoittavissa yhteisöissä, jotka tulevat samalta maantieteelliseltä alueelta ja ovat taustaltaan samankaltaisia, sekä vaihtaa hyviä käytäntöjä, mukaan lukien muiden alueiden käytäntöjä. Tämä voi tapahtua paikallisissa, kansallisissa tai alueellisissa konferensseissa, tapahtumissa, yhteisöjen johtajien vierailujen yhteydessä tai audiovisuaalisten välineiden avulla. Lisäksi tietoisuuden lisäämistöimet on suunniteltava huolella, jotta ne heijastavat tarkasti paikallista kontekstia, eivät johda vastustukseen eivätkä tue uhrien ja/tai käytäntöjä harjoittavien yhteisöjen leimaamista ja/tai syrjimistä.

79. Yhteisöperustaiset ja valtamediat voivat toimia merkittävänä kumppaneina tietoisuuden lisäämisessä ja tietojen levittämisessä haitallisten käytäntöjen poistamisesta, mukaan lukien hyödyntäen yhteisiä aloitteita hallitusten kanssa keskustelujen tai keskusteluohjelmien järjestämiseksi, dokumenttien valmistelemiseksi ja esittämiseksi ja sivistävien ohjelmien tuottamiseksi radiota ja televisiota varten. Internet ja sosiaalinen media voivat myös olla hyödyllisiä välineitä tietojen ja keskustelumahdollisuuksien tarjoamisessa. Lisäksi matkapuhelimia käytetään yhä enemmän viestien välittämiseen kaikenikäisille ihmisille ja heidän osallistamiseksi. Yhteisöperustaiset tiedotusvälineet voivat toimia hyödyllisinä tiedotus- ja vuoropuhelufoorumeina, joihin voivat sisältyä radio, katuteatteri, musiikki, taide, runous ja nukketeatteri.

80. Sopimusvaltioissa, joissa on täytäntöön pantu tehokas haitallisia käytäntöjä torjuva lainsäädäntö, on vaarana se, että käytäntöjä harjoittavat yhteisöt ”menevät piiloon” tai muuttavat ulkomaille jatkaakseen käytäntöjen harjoittamista. Käytäntöjä harjoittavia yhteisöjä asuttavien sopimusvaltioiden tulisi tukea tietoisuuden lisäämiskampanjoita uhreihin tai mahdollisiin uhreihin kohdistuvista haitallisista vaikutuksista sekä väkivallan oikeudellisista seurauksista, ja samalla estää näiden yhteisöjen syrjintää ja leimaamista. Tätä varten niiden tulisi ryhtyä toimiin tällaisten yhteisöjen yhteiskuntaan sopeutumisen edistämiseksi.

81. Komiteat suosittelevat, että yleissopimusten sopimusvaltiot

a) laativat ja ottavat käyttöön kattavat tietoisuuden lisäämisohjelmat kyseenalaistaakseen ja muuttaakseen kulttuurisia ja sosiaalisia asenteita, perinteitä ja normeja, jotka ovat haitallisia käytäntöjä ylläpitävien käyttäytymismallien taustalla;

b) varmistavat, että tietoisuuden lisäämisohjelmat tarjoavat luotettavista lähteistä täsmällisiä tietoja ja selkeän, yhtenäisen viestin haitallisten käytäntöjen kielteisistä vaikutuksista naisiin, lapsiin, etenkin tyttöihin, ja heidän perheisiinsä ja koko yhteiskuntaan. Tällaisiin ohjelmiin pitäisi kuulua sosiaalisen median, internetin ja yhteisön viestintä- ja tiedotusvälineiden käyttö;

c) ryhtyvät kaikkiin tarvittaviin toimiin sen varmistamiseksi, ettei pahenneta uhrien ja/tai käytäntöjä harjoittavien maahanmuuttaja- tai vähemmistöyhteisöjen leimaamista ja syrjintää;

d) varmistavat, että valtion rakenteisiin kohdistuvat tietoisuuden lisäämisohjelmat osallistavat päätöksentekijät ja koko asianosaisen ohjelmahenkilöstön ja keskeiset ammattilaiset, jotka työskentelevät paikallisen tai kansallisen tason hallinnossa ja valtion virastoissa;

e) varmistavat, että kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden henkilöstö on täysin tietoinen ja ymmärtää haitallisten käytäntöjen seuraukset ihmisoikeuksille sopimusvaltiossa ja että niitä tuetaan näiden käytäntöjen poistamisen edistämiseksi;

f) aloittavat julkisia keskusteluja haitallisten käytäntöjen ehkäisemiseksi ja niiden poistamisen edistämiseksi osallistamalla kaikki asianosaiset sidosryhmät toimien valmisteluun ja toteuttamiseen, mukaan lukien paikalliset johtajat, ammatinharjoittajat, ruohonjuuritason järjestöt ja uskonnolliset yhteisöt. Näiden toimien tulisi vahvistaa yhteisön myönteisiä kulttuurisia periaatteita, jotka ovat yhdenmukaisia ihmisoikeuksien kanssa ja joihin sisältyy tietoja kokemuksista, joiden mukaan taustaltaan samankaltaiset, käytäntöjä aiemmin harjoittaneet yhteisöt ovat onnistuneet käytäntöjen poistamisessa;

g) luovat tai vahvistavat toimivia kumppanuuksia valtamedian kanssa, jotta voidaan tukea tietoisuuden lisäämisohjelmien täytäntöönpanoa ja edistää julkisia keskusteluja sekä tukea yksilöiden yksityisyyttä kunnioittavien itsensäätelymekanismien luomista ja noudattamista.

D. Suojelutoimet ja tarpeisiin vastaavat palvelut

82. Haitallisten käytäntöjen uhreiksi joutuneet naiset ja lapset tarvitsevat välittömiä tukipalveluja, mukaan lukien lääketieteellisiä ja psykologisia hoitopalveluja ja oikeuspalveluja. Näistä kiireellisimpiä ja ilmeisimpiä lienevät ensiapupalvelut, sillä joihinkin tässä käsitelyihin haitallisiin käytäntöihin kuuluu äärimmäisen ruumiillisen väkivallan tuottaminen, jolloin lääketieteelliset toimet voivat olla tarpeen vakavan haitan hoitamiseksi tai kuoleman estämiseksi. Naisten sukuelinten silpomisen tai muiden haitallisten käytäntöjen uhrit voivat myös tarvita lääketieteellistä hoitoa tai kirurgisia toimenpiteitä, joilla puututaan lyhyen tai pitkän aikavälin fyysisiin seurauksiin. Sukuelinten silpomisen kohteeksi joutuneiden naisten tai tyttöjen raskauksien ja synnytysten hoito on sisällytettävä kättilöiden, lääkäreiden ja muun ammattitaitoisen synnytyshenkilöstön peruskoulutukseen ja täydentävään koulutukseen.

83. Kansalliset suojelujärjestelmät tai niiden puuttuessa perinteiset rakenteet tulisi määrätä lapsiystävällisiksi ja sukupuolen huomioon ottaviksi ja niitä varten tulisi varata riittävät resurssit, jotta voidaan tarjota kaikki tarvittavat suojelupalvelut naisille ja tytöille, jotka ovat suuressa vaarassa joutua väkivallan kohteeksi, mukaan lukien tytöt, jotka karkaavat kotoa välttyäkseen sukuelinten silpomiselta, pakkoavioliitolta tai niin sanotun kunnian nimissä tehdyiltä rikoksilta. Sopimusvaltioiden tulisi harkita sellaisen 24 tuntia vuorokaudessa palvelevan neuvontalinjan perustamista, joka on helppo muistaa, maksuton sekä käytettävissä ja tunnettu koko maassa. Uhrien käytettävissä on oltava asianmukaiset turvatoimet, mukaan lukien heille erityisesti suunnitellut väliaikaiset turvakodit tai erityispalvelut väkivallan uhreille tarkoitettuina turvakodeissa. Koska haitallisiin käytäntöihin syyllistyvät usein uhrin puoliso, perheenjäsen tai uhrin yhteisön jäsen, suojelupalveluissa tulisi pyrkiä sijoittamaan uhrit välittömän yhteisönsä ulkopuolelle, jos on syytä uskoa, että he eivät välttämättä ole turvassa. Valvomattomia vierailuja tulisi välttää, erityisesti jos asian voidaan katsoa liittyvän niin sanottuun kunniaan. Saatavilla on myös oltava psykologista tukea uhrien välittömien ja pitkäaikaisten henkisten traumausten hoitoon. Näitä voivat olla muun muassa traumaperäinen stressireaktio, ahdistuneisuus tai masennus.

84. Jos nainen tai tyttö, joka on joutunut käytännön kohteeksi tai kieltäytynyt siitä, jättää peheensä tai yhteisönsä etsiäkseen turvapaikkaa, hänen paluupäätöstään on tuettava asianmukaisilla kansallisilla suojelumekanismeilla. Näitä mekanismeja tarvitaan autettaessa häntä tämän vapaan ja tietoisin valinnan tekemisessä, jotta voidaan varmistaa hänen turvallinen paluunsa ja uudelleen sopeutumisensa hänen etuaan koskevan periaatteen mukaisesti ja estää häntä joutumasta uudelleen uhriksi. Tällaiset tilanteet vaativat tiivistä seurantaa ja valvontaa sen varmistamiseksi, että uhreja suojellaan ja että he nauttivat oikeuksistaan sekä lyhyen että pitkän ajan kuluessa.

85. Uhrit, jotka hakevat oikeutta haitallisista käytännöistä aiheutuneille oikeuksiansa loukkauksille, joutuvat usein leimatuiksi, ovat vaarassa joutua uudelleen uhreiksi, häirityiksi tai mahdollisten kostotoimien kohteiksi. Tästä syystä on ryhdyttävä toimiin sen varmistamiseksi, että tyttöjen ja naisten oikeuksia suojellaan koko oikeusprosessin ajan kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen 2 artiklan c kohdan ja 15 artiklan 2 kohdan ja 3 kohdan mukaisesti ja että lapset voivat osallistua tehokkaasti tuomioistuinkäsittelyihin osana lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen 12 artiklan mukaista oikeuttaan tulla kuulluiksi.

86. Monet siirtolaiset joutuvat epävakaiseen taloudelliseen ja oikeudelliseen asemaan, mikä lisää heidän alttiuttaan kaikenlaiselle väkivallalle, mukaan lukien haitallisille käytännöille. Siirtolaisnaisilla ja -lapsilla ei useinkaan ole pääsyä riittäviin palveluihin yhdenvertaisesti kansalaisten kanssa.

87. Komiteat suosittelevat, että yleissopimusten sopimusvaltiot

a) varmistavat, että suojelupalvelut ovat pakollisia ja niille on varattu riittävät resurssit, jotta voidaan tarjota kaikki tarvittavat ehkäisy- ja suojelupalvelut lapsille ja naisille, jotka ovat haitallisten käytäntöjen uhreja tai suuressa vaarassa joutua niiden uhreiksi;

b) perustavat maksuttoman 24 tuntia vuorokaudessa palvelevan neuvontalinjan, jossa työskentelee koulutettuja neuvoja, jotka auttavat uhreja ilmoittamaan tapauksista, jos haitallinen käytäntö on todennäköisesti tapahtumassa tai tapahtunut, ohjaavat tarvittaviin palveluihin ja antavat täsmällistä tietoa haitallisista käytännöistä;

c) laativat ja toteuttavat oikeuslaitoksen virkamiehille, mukaan lukien tuomareille, asianajajille, syyttäjille ja kaikille asianomaisille sidosryhmille, tarkoitettuja valmiuksien kehittämissuunnitelmia, jotka koskevat niiden roolia suojelutehtävässä, syrjinnän kieltävää lainsäädäntöä ja lakien soveltamista sukupuolen ja iän huomioon ottavalla tavalla yleissopimusten mukaisesti;

d) varmistavat, että oikeusprosesseihin osallistuvilla lapsilla on pääsy asianmukaisiin lapsiystävällisiin palveluihin, jotta voidaan turvata heidän oikeutensa, varmistaa heidän turvallisuutensa ja rajoittaa käsittelyjen mahdollisia kielteisiä vaikutuksia. Suojelutoimiin voivat sisältyä niiden kertojen määrän rajoittaminen, jolloin uhrin on annettava lausuntonsa, ja se, ettei häntä vaadita kohtaamaan rikoksenteijää tai -tekijöitä. Muita toimia voivat olla uskotun miehen nimittäminen (etenkin jos tekijä on vanhempi tai laillinen huoltaja) ja sen varmistaminen, että lapsiuhreilla on pääsy asianmukaisiin ja lapsiystävällisiin tietoihin prosessista ja että he ymmärtävät täysin, mitä on odotettavissa;

e) varmistavat, että siirtolaisnaisilla ja -lapsilla on yhtäläinen pääsy palveluihin heidän oikeudellisesta asemastaan riippumatta.

VIII Yhteisen yleissuosituksen/yleiskommentin levittäminen ja soveltaminen sekä raportointi

88. Sopimusvaltioiden tulisi levittää tätä yhteistä yleissuositusta/yleiskommenttia parlamenteille, hallituksille ja oikeuslaitoksille sekä kansallisella että paikallisella tasolla. Se tulisi saattaa myös lasten, naisten ja kaikkien asianomaisten, mukaan lukien lasten puolesta ja parissa työskentelevien, ammattilaisten ja sidosryhmien tietoon (eli tuomarit, asianajajat, poliisit ja muut lainvalvontaviranomaiset, opettajat, huoltajat, sosiaalityöntekijät, julkisten tai yksityisten sosiaaliturvalaitosten ja turvakotien henkilöstö, terveyspalvelujen tarjoajat), ja koko kansalaisyhteiskunnan tietoon. Yhteinen yleissuositus/yleiskommentti tulisi kääntää asianmukaisille kielille. Siitä tulisi laatia lapsiystävällisiä / lapsille sopivia versioita, ja se tulisi asettaa saataville vammaisten henkilöiden käytettävissä olevissa muodoissa. Sopimusvaltioiden tulisi järjestää konferensseja, seminaareja, työpajoja ja muita tapahtumia, jotta ne voivat jakaa hyviä käytäntöjä siitä, kuinka tämä yhteinen yleissuositus/yleiskommentti on parasta täytäntöönpanna. Se pitäisi myös sisällyttää kaikkien asianomaisten ammattilaisten ja teknisen henkilöstön peruskoulutukseen ja täydentävään koulutukseen sekä asettaa kaikkien kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden, naisjärjestöjen ja muiden ihmisoikeuksiin liittyvien kansalaisjärjestöjen käyttöön.

89. Sopimusvaltioiden tulisi sisällyttää yleissopimusten perusteella annettaviin raporteihinsa tietoja haitallisia käytäntöjä ylläpitävien asenteiden, tapojen ja sosiaalisten normien luonteesta ja laajuudesta sekä toimista, joita ne ovat toteuttaneet tämän yhteisen yleissuosituksen/yleiskommentin pohjalta, ja niiden vaikutuksista.

IX Sopimusten ratifiointi tai niihin liittyminen ja varaukset

90. Sopimusvaltioita kannustetaan ratifioimaan

- a) kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja;
- b) lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja lasten myynnistä, lapsiprostituutiosta ja lapsipornografiasta;
- c) lapsen oikeuksien yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja lasten osallistumisesta aseellisiin selkkauksiin tehty;
- d) lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja valitusmenettelystä.

91. Sopimusvaltioiden tulisi tarkistaa ja muuttaa tai peruuttaa kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen 2, 5 ja 16 artikloihin tai niiden alakohtiin tekemänsä varaukset sekä lapsen oikeuksien yleissopimuksen 19 artiklaan ja 24 artiklan 3 kohtaan tekemänsä varaukset. Naisten syrjinnän poistamista käsittelevä komitea katsoo, etteivät näihin artikloihin tehdyt varaukset periaatteessa ole yleissopimusten tavoitteen ja tarkoituksen mukaisia, joten ne eivät ole sallittuja kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen 28 artiklan 2 kohdan nojalla.